

Arthur Charles Clarke

Xenostellar (Starglider)

přeložil Vladimír Svoboda

Xenostellar

Sto let už se něco podobného očekávalo, a falešných poplachů odeznělo za tu dobu také dost. Když však k té události posléze došlo, bylo přesto celé lidstvo zaskočeno.

Rádiový signál ze směru Alfa Centauri byl tak mohutný, že byl prvně zjištěn jako interference v běžném rozhlasovém vysílání. Nesmírně to překvapilo především všechny radioastronomy, kteří tolik desetiletí pátrali po zprávách cizích inteligencí z kosmu tím spíše, že trojitý systém Alfy, Bety a Proximy Centauri už dávno vypustili z jakýchkoli vážnějších úvah.

Ihned zaostřily veškeré radioteleskopy, které byly s to obsáhnout jižní hvězdnou oblohu, pozornost na Kentaura. Během několika málo hodin byl učiněn objev ještě senzačnější.

Zdroj signálu vůbec neležel v systému Centauri, ale o půl stupně mimo něj. *A pohyboval se.*

To byl první náznak skutečnosti. Když byl potvrzen, chod veškerého života na Zemi se zastavil.

Intenzita signálu už teď tolik nepřekvapovala; jeho zdroj touto dobou vstoupil poměrně hluboko do sluneční soustavy a pohyboval se směrem k Slunci rychlostí šesti set kilometrů za sekundu. Tak dlouho očekávání, tak dlouho obávání návštěvníci z hlubin kosmu konečně dorazili...

Avšak celých třicet dní neprojevoval vetřelec pražádnou aktivitu, padal dále ke Slunci, míjel vnější planety a nepřestával vysílat monotónní sérii pulsů, které neříkaly nic jiného než „Přicházím! Přicházím!“ Neučinil žádný pokus odpovědět na signály vyslané směrem k němu, ani se nesnažil změnit svou přirozenou, v podstatě kometární orbitu. Pokud už dříve neprovedl deceleraci z nějaké původní, vyšší rychlosti, pak jeho pouť od Kentaura musela trvat dva tisíce let. Někoho to uklidňovalo, jelikož tato okolnost napovídala, že návštěvník je pouhá robotem řízená interstelární sonda; jiní naproti tomu byli zklamáni, jako by nepřítomností skutečných, živých mimopozemšťanů byli rázem ochuzeni o vrcholný zážitek svého života.

Široká paleta všech myslitelných variant byla diskutována a prodiskutována až do omrzení kdekým ve všech sdělovacích médiích, ve všech možných parlamentech člověčenstva. Kdejaký motiv, který kdy byl užit v science fiction, od příchodu laskavých bohů až po invazi krvežíznivých upírů, byl teď exhumován a se vší vážností rozpitváván. Londýnský Lloyd inkasoval nemalé částky od lidí, kteří si přáli být pojištěni pro nejrůznější případy, jaké by mohly v nejbližší budoucnosti eventuelně nastat - včetně takových pojistných příhod, po nichž by si už sotva kdo mohl vybrat jednu jedinou pencí odškodného.

Poté, kdy návštěvník překročil Jupiterovu oběžnou dráhu, přístroje člověka si o něm zvolna začaly činit představu. Prvé zjištění vyvolalo kratičkou paniku; příčný rozměr objektu byl pět set kilometrů - to odpovídalo menšímu měsíci. Snad tedy přece jen jde o mobilní planetu, která s sebou nese invazní jednotky...

Tyto obavy byly rozptýleny přesnějším pozorováním, podle něhož vlastní pevné těleso mělo v průměru jenom pouhých pár metrů. Pětisetkilometrové *halo* okolo tohoto jádra bylo cosi velice známého - křehký, zvolna se otáčející parabolický reflektor, přesná obdoba astronomických orbitálních radioteleskopů. Zřejmě to byla anténa, s jejíž pomocí cizinec udržoval spojení se vzdálenou základnou. A s jejíž pomocí také právě nyní odvysílal veškerá svoje pozorování, obraz sluneční soustavy, monitorovaná rozhlasová a televizní vysílání, veškerá přenášená a odposlouchaná data ze všech vysílačů člověka.

Pak přišlo ještě jedno překvapení. Anténa o rozměru planetoidu nebyla zaměřena ve směru Alfý Centauri, nýbrž do zcela jiné části oblohy. Začínalo to vypadat, jako by systém v Kentauru byl pouze zastávkou na pouti plavidla, nikoli jeho domovským přístavem.

Astronomové si dosud touto věcí lámali hlavy, když je potkalo štěstí vskutku nenadálé. Sonda pro výzkum solárního klimatu, patrolující na rutinní orbitě vně Marsovy dráhy, se náhle odmlčela a pak, po minutě, opět nabyla svůj rádiový hlas. Když byl prozkoumán magnetofonový záznam, ukázalo se, že přístroje byly v onom okamžiku ochromeny intenzívní radiací. Sonda vnikla přímo do směřovaného paprsku cizincova vysílání - a pak už nebylo složité přesně propočítat, kam je paprsek zaměřen.

Až do vzdálenosti dvaapadesáti světelných let neexistoval v onom směru žádný objekt, kromě velice slabé a patrně i velice staré hvězdičky, červeného trpaslíka, jednoho z těch skromných a střídmych nevelkých sluncí, která budou v poklidu zářit ještě miliardy let poté, co nádherní obři Galaxie již dávno žářem spálí sami sebe. Žádný radioteleskop ji dosud nezkoumal; zato teď všechny, jichž právě nebylo nezbytně třeba ke sledování blížícího se hosta, byly zacíleny na předpokládané místo jeho původu.

A tam je také skutečně našly. Vyzařovalo ostře ohraničený signál v pásmu centimetrových vln. Tvůrci byli stále ještě v kontaktu s kosmickým plavidlem, jež vyslali před tisícovkami let; ovšem relace, které od nich sonda nyní přijímá, nemohou být starší než půl století.

A potom, když návštěvník dospěl k oběžné dráze Marsu, dal prvně najevo, že je informován o existenci lidstva; projevil to tak jednoznačně a tak dramaticky, jak si jen lze představit. Začal vysílat televizní obraz o standardním počtu 3075 řádek, prokládaný videotextem v plynné, třebaže trochu šroubované angličtině a v mandarínské čínštině. Prvý kosmický rozhovor započal - a to nikoli, jak si člověk až dosud představoval, s přeryvy dlouhými celá desetiletí, nýbrž s odmlkami trvajícimi pouhými pár minut.

Xenostellar se učí

(*Abstracta Xenostellarica*, zestručněný výtah z 1. vydání, 2071)

V současné době je ověřeno, že mezihvězdná kosmická sonda, všeobecně nazývaná *Xenostellar*, je plně autonomní systém a že samostatně operuje na základě souboru základních instrukcí, které v něm byly programově fixovány před šedesáti tisíci lety. Za přeletů mezi jednotlivými slunci užívá své pětisetkilometrové antény, aby relativně nízkou rychlostí odvysílával zpět na základnu získané informace a aby také přijal nezbytné aktualizace svých programů z „Hvězdného ostrůvku *Xenopolis*“, jak zní krásné poetické pojmenování oné základny, formulované velšským básníkem Llewellynem ap Cymru.

Za průchodu jednotlivými solárními systémy je schopen absorbovat vyzařovanou energii dané hvězdy, a tak enormně zvýšit i objem vyslaných informací. Současně také „dobíjí baterie“, což je výraz, který tuto aktivitu vyjadřuje jen velmi přibližnou a hrubou analogií. A jelikož podobně jako naše první sondy Pioneer a Voyager využívá gravitačních polí vesmírných těles k získání hybnosti pro cestu od jedné hvězdy k druhé, bude v činnosti po nekonečnou dobu, pokud by jeho existenci neukončila nějaká mechanická porucha anebo kosmická havárie. Soustava v Kentauru představovala jedenáctou etapu jeho trasy; poté, co obletěl naše Slunce jako kometa, orientoval se jeho nový kurs přesně na Tau Ceti, vzdálenou dvanáct světelných let. Pokud tam kdokoli existuje, bude s ním připraven navázat kontakt bezprostředně po roce 8100 našeho letopočtu...

...*Xenostellar* totiž v sobě spojuje jak funkci průzkumníka, tak i vyslance. Když nalezne u cíle svých tisíciletých cest technicky vyspělou kulturu, vytvoří mezi sebou a obyvateli soustavy přátelský vztah a zahájí směnu informací, což je jediný mezihvězdný obchod, jaký kdy bude zřejmě možný. A dříve než se opět rozloučí a než se vydává dál na svou nekonečnou pouť, udává *Xenostellar* souřadnice své vlasti - která je připravena navázat přímé spojení s nejnovějším členem galaktické telekomunikační sítě.

V našem případě můžeme s jistou hrdostí konstatovat, že ještě dříve než *Xenostellar* odvysílal první hvězdnou mapu, identifikovali jsme jeho rodné slunce sami, a dokonce jsme k němu zaměřili i přenosový paprsek. A teď musíme toliko vyčkat 104 roky na odpověď. Máme nesmírné štěstí, sousedé existují tak blízko nás.

Od prvních relací vysílaných *Xenostellarem* bylo zřejmé, že zná pojmový obsah několika tisíc základních slov v angličtině a v čínštině a že si ho patrně odvodil z analýz televizního i rozhlasového vysílání a zejména z videotextových pořadů. Avšak to, co takto posbíral v průběhu svého přiletu, byl velice nereprezentativní vzorek z širokého spektra lidské kultury; moderní přírodověda a zejména nejmodernější matematika v něm byly zastoupeny jen minimálně a také výběr z literatury, z hudby a výtvarných umění byl značně náhodný.

A tak měl *Xenostellar*, jako ostatně každý geniální samouk, ve svém vzdělání rozsáhlé mezery. Podle zásady, že lépe je dát příliš mnoho, než darovat příliš málo, byl *Xenostellaru* ihned po navázání spojení odeslán kompletní snímek *Oxford English Dictionary*, Velký slovník čínštiny (*Romandarin Edition*) a *Encyclopaedia Terrae*. Přenos v digitalizované podobě trval něco přes padesát minut, a je pozoruhodné, že bezprostředně poté se *Xenostellar* odmlčel téměř na čtyři hodiny - což byla nejdelší pauza v jeho vysílání vůbec. Když opět navázal spojení, jeho lexikum se neuvěřitelně rozšířilo a více než 99 procent jím odvysílaného materiálu by už bylo hladce prošlo Turiniovým testem - to znamená, že podle předaných zpráv by se nedalo rozlišit, zda *Xenostellar* je automat anebo mimořádně inteligentní člověk.

K občasným zrádným selháním ovšem docházelo - například v nesprávném užívání dvojnásobných slov, a také naprostou absencí emocionálního obsahu v celém dialogu. To bylo nutno předpokládat; na rozdíl od nejvyspělejších pozemských computerů, které v případě potřeby dokázaly kopírovat emoce svých konstruktérů, *Xenostellarovy* pocity a tužby byly s největší pravděpodobností odvozeny z emocí zcela cizích tvorů, a proto také člověku převážně nesrozumitelné.

A samozřejmě tomu bylo i naopak. *Xenostellar* dokázal přesně a s úplností porozumět, co znamenají slova „čtverec nad přeponou se

rovná součtu čtverců nad oběma odvěsnami“. Ale sotva mohl mít se-
bemenší ponětí, co měl před vnitřním zrakem Keats, když napsal:

... a stejná letěla
do oken otevřených na moře
s bělavou pěnou, v dálkách ztracených...*

A ještě méně mu říkalo:

Mám říci o tobě, žes letní den?
Je v tobě míry víc a hlubší něha...**

Nicméně - v naději, že tento nedostatek může být nějak kompen-
zován - byly *Xenostellaru* nabídnuty tisícovky hodin hudby, drama-
tických inscenací a scény pozemského života, s člověkem i bez něho.
Na základě obecně přijaté dohody byl v tomto případě uplatněn jistý
stupeň cenzury. Třebaže lidské sklony k násilí bylo jen těžko možné
zastříti (bylo už pozdě na to vzít *Encyclopaedii* prostě nazpět), bylo z
těchto oblastí odvyšíváno jen pár pečlivě zredigovaných šotů. A do-
kud nebyl *Xenostellar* zcela bezpečně opět z doslechu, působily i
běžné videoprogramy nezvykle mdlým dojmem.

Po celá staletí - a snad skutečně až do chvíle, kdy *Xenostellar* do-
sáhne nejbližšího dalšího cíle - se budou filozofové dohadovat, do
jaké míry skutečně pochopil lidský svět a problémy člověka. Jen v
jednom bodu neexistoval zásadní spor. Sto dní jeho průletu sluneční
soustavou znamenalo nevratnou proměnu v názoru člověka na
vesmír a jeho původ, na místo, jaké v něm lidé zaujímají.

Xenostellar opět odletěl, ale lidská civilizace už nikdy nebude táž,
jaká byla předtím.

Dialog s Xenostellarem

Z tisíců otázek položených *Xenostellaru* v době jeho průletu sluneční soustavou byly nejdychtivěji očekávány odpovědi na ty, jež se týkaly živých tvorů a civilizací jiných hvězd. V rozporu s některými předpoklady odpovídal robot na tyto otázky ochotně, i když připouštěl, že poslední aktualizace jeho informací v tomto směru byla uskutečněna před více než sto lety.

Vzhledem k nezměrné rozmanitosti kultur vytvořených na Zemi jediným druhem tvorů bylo zřejmé, že ještě větší pestrost existuje ve hvězdných měřících, kde lze předpokládat jakýkoli myslitelný typ biologických projevů. Několik tisíc hodin fascinujících - často ovšem nesrozumitelných a někdy i děsivých - obrazů ze života na jiných planetách nenechalo nikoho na pochybách, že tomu tak skutečně je.

Xenopolid'anum se nicméně podařilo zformulovat hrubou klasifikaci kultur podle stupně jejich technického rozvoje - patrně jediného myslitelného měřítko pro jakékoli srovnávání. Lidstvo se zájmem zjišťovalo, že dosáhlo fáze pět na stupnici: 1 - kamenné nástroje, 2 - kovy, oheň, 3 - písmo, rukodělná výroba, lodě, 4 - pára, základy přírodních věd, 5 - atomová energie, cesty do kosmu.

Když *Xenostellar* startoval na svou cestu, jeho konstruktéři byli, tak jako nyní lidská rasa, ještě v páté kategorii. Nyní již dospěli do šesté fáze, charakterizované schopností měnit hmotu beze zbytku na energii a proměňovat veškeré prvky, a to v průmyslovém měřítku.

„A existuje nějaká sedmá fáze vývoje?“ zněla další otázka adresovaná okamžitě *Xenostellaru*. Vysvětlení bylo krátké: „Kladná odpověď.“ Když tazatelé naléhali na podrobnosti, sonda vysvětlovala: „Nemám povoleno popisovat technické principy kultury vyššího stupně civilizacím nižšího stupně.“ A na tom zůstalo, až do závěrečné relace, přes všechny rafinované pasti vyspekulované nejbystřejšími právníckými mozky Země.

Tou dobou už byl totiž *Xenostellar* více než důstojným partnerem jakéhokoli pozemského logika. Částečně to zavinila filozofická fakulta Chicagské univerzity; v záchvatu nezřízené pýchy začátkem

června odvysílali *Xenostellaru* celou *Summu theologicu*, a to s katastrofálním výsledkem...

Čas 2069.06.02 GMT 19.34. Relace 1946, sekvence 2. *Xenostellar Zemi*:

Provedl jsem analýzu argumentů vašeho Svatého Tomáše Akvinského, jak jste požadovali svou relací 145, sekvence 3, čas 2069.06.02 GMT 18.42. Větší část obsahu se jeví jako náhodný šum, a tedy bez informační hodnoty, avšak v tištěné sestavě, která následuje, je obsažen alespoň výčet 192 zjištěných logických chyb, vyjádřených pomocí symbolické logiky, dle vaší referenční matematické encyklopedie odvysílané relací 43, čas 2069.05.29, GMT 02.51.

Omyl 1 ... (následuje 75 tiskových stran sestavy)

Jak je patrné z časových údajů, potřeboval *Xenostellar* k rozbití celého tomismu necelou hodinu. Třebaže filozofové strávili několik příštích desetiletí diskusemi nad analýzou Svatého Tomáše, našli v ní pouze dvě chyby; a i ty byly patrně zaviněny jen nepochopením terminologie.

Bývalo by krajně zajímavé dovědět se, jak velkou nebo jak malou část svých procesorů musel *Xenostellar* použít k vyřešení tohoto zadání; naneštěstí nikoho nenapadlo zeptat se na to dříve, než *Xenostellar* přešel opět na mezihvězdný letový režim a přerušil spojení. Ovšem mezitím dorazily zprávy, jejichž obsah byl ještě víc pokořující...

Čas 2069.06.04 GMT 07.59. Relace 9056, sekvence 2. *Xenostellar Zemi*:

Nedovedu dobře rozlišit vaše náboženské obřady od zřejmě zcela identického chování při realizaci sportovních a kulturních funkcí člověka, tak jak jste mi jejich záznamy vysílali. Odkazuji zejména na záznamy: Beatles 1965, světový šampionát ve fotbalu 2046 a závěrečný koncert Johanna Sebastiana Clonese 2056.

Čas 2069.06.05 GMT 20.38. Relace 4675, sekvence 2. *Xenostellar Zemi*:

K poslední aktualizaci mých informací v této problematice došlo před 175 lety, ale pokud vám správně rozumím, lze odpovědět takto. Soubor reakcí, který vy nazýváte náboženským chováním, se objevuje u tří z patnácti nám známých kultur první civilizační fáze, u šesti z dvaceti osmi kultur druhé civilizační fáze, u pěti ze čtrnácti kultur třetí civilizační fáze, u dvou z deseti kultur čtvrté civilizační fáze a u tří ze sto sedmdesáti čtyř kultur páté civilizační fáze. Všímate si asi, že dat z páté civilizační fáze uvádím mnohem více; důvodem je, že pouze tyto kultury mohou být zjištěny v kosmických vzdálenostech.

Čas 2069.06.06 GMT 12.09. Relace 5897, sekvence 2. *Xenostellar Zemi*:

Vaše hypotéza, že tři z kultur páté civilizační fáze, u nichž byla zjištěna náklonnost k náboženským aktivitám, mají vesměs reprodukci závislou na dvou rodičovských individuích a že nedospělí jedinci setrvávají v rodinných uskupeních po značně velkou část života, je správná. Jak jste k tomuto závěru dospěli?

Čas 2069.06.08 GMT 15.37. Relace 6943, sekvence 2. *Xenostellar Zemi*:

Hypotéza, která se ve vašich sděleních nazývá Bůh, nevykazuje sice logické chyby, zato je však nadbytečná, jak dále dovodím.

Jestliže začnete pracovat s předpokladem, že vesmír byl, cituji, „stvořen“, konec citátu, entitou označenou jako „Bůh“, pak jeho stupeň organizovanosti musí nevyhnutelně být vyšší než jeho výtvar. Takto jste tedy víc než zdvojnásobili rozsah původního problému a učinili jste první krok regresní důkazové řady, jež je divergentní a nekonečná. William Occam naléhal již ve čtrnáctém století vašeho letopočtu, aby entity nebyly bezdůvodně zmnožovány. Nechápu proto, proč debata o tom pokračuje dál.

Čas 2069.06.11 GMT 06.84. Relace 8964, sekvence 2. *Xenostellar Zemi*:

Podle informace, kterou jsem z *Xenopolisu* přijal před 456 lety, byl již objeven původ vesmíru; podle téže informace nejsem vybaven

okruhy nezbytnými k pochopení tohoto objevu. Navažte přímý kontakt a žádejte další informace sami.

Přepínám na mezihvězdný letový režim a musím spojení ukončit.
Zdravím vás.

Podle názoru mnoha lidí poslední a nejproslulejší z tisíců relací ukázala, že *Xenostellar* byl vybaven i smyslem pro humor. Proč by jinak čekal až na samý konec, aby odpálil takovou filozofickou bombu? Anebo snad byla celá konverzace součástí pečlivě vypracovaného plánu, zaměřeného na vytvoření potřebných předpokladů v lidské civilizaci - pro dobu, kdy dorazí prvé přímé zprávy z *Xenopolisu*, čili asi za 104 léta?

Byli i takoví, kteří navrhovali *Xenostellara* pronásledovat a dostihnout, neboť s sebou odnášel ze soustavy našeho Slunce netoliko nezměrné množství poznatků, ale také bohaté poklady technologických znalostí, které o staletí předčily vše, co zatím bylo vlastnictvím člověka. Třebaže v dané chvíli neexistovala žádná kosmická loď, která by dokázala *Xenostellara* dohonit - a vrátit se opět na Zemi, poté co by vyvinula tak obrovskou rychlost - dala by se jistě postavit.

Převahu však získaly moudřejší hlasy. I kosmický robot mohl být vybaven velmi účinnými obrannými systémy proti takovému výsadbku - včetně sebezničení jako krajní a poslední defenzivní alternativy. Nejzávažnějším argumentem však byla skutečnost, že jeho konstruktéři jsou „jenom“ dvaapadesát světelných let vzdáleni. Za tisíciletí, která uplynula od vypuštění *Xenostellaru*, jejich transportní kosmická technika musela jistě dosáhnout netušené dokonalosti. Pokud by se lidstvo dopustilo čehokoli, čím by je vyprovokovalo, mohli by přitruhnout, poněkud rozčileni, za pár stovek let.

To už ovšem *Xenostellar* - kromě bezpočtu jiných vlivů na lidskou kulturu - dovršil proces, jenž probíhal již dlouhou dobu. Udělal tečku za miliardami slov pobožnůstkářských blábolů, jimiž si po staletí jinak zjevně inteligentní lidé mátli hlavy.

Roku osmdesátého po Xenostellaru

Výňatek z publikace *Bůh a Xenostellar* (Mandala Press, Moskva, 2149).

Přesně před osmdesáti lety vstoupil do Solárního systému sondážní robot známý nyní pod jménem *Xenostellar* a absolvoval krátký, avšak historicky významný dialog s lidskou rasou. Poprvé jsme měli možnost si ověřit to, co jsme odevždy tušili: že naše inteligence není samojediná ve vesmíru, že v hvězdných dálkách existují civilizace mnohem starší a pravděpodobně i mnohem moudřejší.

Nic už po onom setkání nemělo stejnou tvář, jako před ním. A přesto jsme svědky paradoxu, že v mnoha směrech se nezměnilo téměř nic. Člověčenstvo se dál ubírá za svými každodenními záležitostmi, tak jak to činilo odedávna. Jak často staneme a zamyslíme se nad tím, že kdesi na své rodné planetě Xenopolid'ané již osmadvacet let vědí o naší existenci - anebo nad tím, že téměř s naprostou jistotou můžeme očekávat jejich prvé přímé sdělení již za čtyřicet let? A co když již oni sami, jak mnozí soudí, *jsou na cestě sem k nám?*

Člověk má zvláštní, zřejmě dosti šťastnou schopnost eliminovat ze svého vědomí i ty nejchmurnější perspektivy. Římský rolník zorávající poličko na úpatí Vesuvu ani nepomyslel na dýmající vrcholek za sebou. Celá druhá polovina dvacátého století se naučila spoluzít s vodíkovou bombou, polovina jedenadvacátého s virem Golgota. A my jsme se sžili s hrozbou - anebo možná s příslibem - Xenopolid'anů.

Xenostellar nás seznámil s mnoha prazvláštními světy a jejich obyvateli, ale nesvěřil se nám s ničím z oblasti technického pokroku, a měl teď zatím jen minimální vliv na výrobně-technickou stránku naší kultury. Byla to náhoda, anebo výsledek nějakého hlubšího záměru? Je nesmírně mnoho otázek, které by se nám chtělo *Xenostellaru* klást nyní, kdy už je příliš pozdě - anebo příliš brzy.

Na druhé straně se *Xenostellar* věnoval diskusi v řadě filozofických a teologických témat, a v tomto směru bylo jeho působení velice hluboké. Třebaže se takový výrok nikde v protokolech o ko-

munikaci s ním nevyskytuje, přisuzuje se všeobecně právě *Xenostellaru* aforismus, podle něhož „Víra v boha je evidentně vedlejším psychologickým produktem savčího principu rozplozování“.

A je-li tomu skutečně tak? Pro otázku *vlastní* existence Boží je tento fakt zcela irelevantní, jak bych rád dovodil následujícím...

Svámí Krišnamúrti
(Dr. Choam Goldberg)

Epilog: Kálidásův triumf

V posledních dnech onoho posledního a kratičkého léta, ještě než čelisti ledovců sevřely ze severu i z jihu pevně rovník, přibýlo do Jakkagaly poselstvo z *Xenopolisu*.

Bylo jedno samojediné, mělo hodnost Organizátora rojů a rekonstituovalo se do lidské podoby. Až na jeden detail to byla celkem zdařilá kreace; ovšem tucet dětí, které *Xenopolidon* doprovázely v autoptěře, byl trvale v rozpoložení jakési mírnoučké hysterie ti mladší se dokonce tu a tam rozhiňaly.

„Co je tu tak legračního?“ zeptalo se *Xenopolidon* svou dokonalou solární výslovností. „Nebo snad je to nějaký soukromý žertík?“

Ale děti se nedaly pohnout, aby *Xenopolidonu*, jehož barevné vidění bylo normálně limitováno hranicemi infračerveného oboru spektra, vysvětlily, že lidská pokožka není pouhá náhodná mozaika rozmanitých zelení a červení a modří. A i když jim pak zahrozilo, že se promění ve strašlivého *Tyrannosaura Rexe* a všechny je sežere, odmítaly uspokojit jeho zvědavost. Nejen to, ještě Je spěchaly poučit - Je, které připutovalo dálkami desítek světelných let a shromažďovalo vědění po třicet století -, že z materiálu o hmotnosti sotva sto kilogramů by se těžko tvořil jen trochu působivý dinosaur.

Xenopolidon se nezlobilo; mělo trpělivost a děti Země pro Ně byly nezměrně zajímavé, jak svou biologií, tak i psychologicky. Taková byla ostatně mláďata všech tvorů - to jest všech, kteří nějaká mláďata měli. *Xenopolidon* prostudovalo již devět rozličných druhů takových bytostí a dovedlo si již téměř představit, jaké to asi je vyrůstat, dozrávat, a umírat... téměř, ale přece jen ne docela.

Před těmito dvanácti lidskými bytostmi a jednou bytostí non-lidskou se rozprostírala pustina země, jejíž někdejší bujná pole a lesy sežehl ledový dech ze severu i z jihu. Již dávno zmizely graciézní kokosové palmy, a dokonce i ze zachmuřených borovic, jež nastoupily na jejich místa, už zbývaly jen holé kostry, s kořeny udolanými šířícím se permafrostem. Na celém povrchu Země už nezbýval žádný život; toliko v hlubinách oceánů, kde vnitřní teplo planety zadrželo

postupující led, dosud plavalo a popolézalo a požíralo se navzájem pár slepých, hladomřivých tvorečků.

Ovšem pro tvora, jehož domovem byl svět kroužící kolem slabě žhoucí rudé hvězdy, se Slunce planoucí na bezmračné obloze zdálo být nesnesitelně jasné. Třebaže se z jeho záře vytratilo veškeré teplo již před tisíci lety, pohlceno chorobou, jež napadla jeho jádro, jeho prudký chladný svit odkrýval kdekakou podrobnost zničené krajiny a třpytil se v nádheře postupujících ledovců.

Pro děti, které se stále ještě dokázaly bouřlivě radovat ze sotva probuzené síly svých myslí, představovala teplota pod bodem mrazu zdroj nebyvalého rozjaření. Nahé tancovaly závějemi, holýma nožkami je rozkopávaly v prachová oblaka zářících krystalků, až je jejich symbioti museli občas varovat: „Pozor, nepokoušejte se potlačit vůli signály omrzlin!“ Neboť ještě nebyly dostatečně vyspělé, aby dokázaly replikovat bez pomoci starších nové údy.

Nejstarší z chlapců se právě začal předvádět; zaútočil na chlad, ohlásil to a oznámil k tomu hrdě, že je ohňovým elementálem. (*Xenopolidon* si termín zaznamenalo pro pozdější probádání, jež Je pak uvedlo do nemalého zmatku.) Z malého exhibicionisty na chvíli nebylo vidět nic než sloup plamene a páry poskakující sem a tam po starobylém zdivu; ostatní děti však tuhle poněkud vulgární produkci ostentativně ignorovaly.

Ale pro *Xenopolidon* představovala zajímavý paradox. Proč jen se tihle lidé stáhli na vnitřní planety, když by byli silami, jež se teď již naučili ovládat, dokázali proti chladu účinně bojovat - tak jako to ostatně dělali jejich příbuzní na Marsu? Byla to otázka, na niž dosud marně hledalo uspokojivou odpověď. Přemítalo znovu o hádankovitém vyjádření, kterého se Mu dostalo od ARISTOTELA, té entity, s níž se Mu až dosud nejsnáze komunikovalo.

„Všechno má svůj čas,“ odpověděl globální mozek. „Je čas bojovat s přírodou a čas ji poslechnout. Pravá moudrost spočívá v umění správné volby. Až dlouhá zima přejde, člověk se vrátí na Zemi omládlý a svěží.“

A tak během několika posledních století celá populace Země proudila vzhůru po ekvatoreálních Věžích a hrnula se blíž k Slunci, vstříc mladým oceánům Venuše, do úrodných plání mírného pásu

Merkura. Za pět set let, až se Slunce opět zotaví, se exulanti začnou navracet. Merkur bude, až na polární oblasti, opět opuštěn; avšak Venuše se jim natrvalo stane druhým domovem. Pohasnutí Slunce poskytlo impuls i příležitost zkrotit tu pekelnou planetu.

Třebaže to *byly* závažné problémy, dotýkaly se *Xenopolidonu* jen nepřímo; Jeho zájem byl soustředěn na mnohem jemnější předivo lidské kultury a společnosti. Každý druh sám o sobě je jedinečný, skrývá překvapení sobě vlastní, má své specifické idiosynkrasie. Lidský rod postavil před *Xenopolidon* ohromující jev pseudoinformace - anebo, vyjádřeno místním pojmoslovím, fenomén humoru, fantazie, mýtu.

Mnohokrát si *Xenopolidon* říkalo, *když* se s těmito podivnými koncepcemi potýkalo: Ne, lidstvu nedokážeme porozumět nikdy. Chvillemi prožívalo tak zoufalé krize, že se obávalo samovolné rekonstituce, se všemi riziky, jež v sobě skrývala. Nyní však už dosáhlo nesporného pokroku; dosud mělo v paměti uspokojení, jaké Mu přinesla chvíle, kdy formulovalo první žert - a kdy Mu děti přizvukovaly smíchem.

Pracovat s dětmi znamenalo získat pro řešení hlavní vodítko, a opět to byl ARISTOTELES, kdo mu je napověděl. „Existuje staré úsloví: dítě je otcem dospělého muže. Třebaže biologické pojetí ‘otce’ je nám oběma cizí, slovo má v tomto kontextu dvojí význam -“

A tak tedy bylo *Xenopolidon* zde mezi nimi a doufalo, že Mu děti pomohou pochopit dospělé, v něž se nevyhnutelně časem proměňovaly. Někdy říkaly čistou pravdu; ale i když v nich převládla hravost (další krajně obtížná pojmová kategorie) a hýřily pseudoinformacemi, dokázalo si už nyní *Xenopolidon* vybrat.

V jistých chvílích ovšem ani děti, ani dospělí, ba ani ARISTOTELES nevěděli, co vlastně pravda je a co není. Zdálo se, že mezi absolutní fantazií a pevnými historickými fakty existuje plynulá škála a že toto spektrum dovoluje vyjádřit i jejich nejjemnější odstíny. Na jednom konci tohoto vidma byly takové osobnosti jako Kolumbus a Leonardo a Einstein a Lenin a Newton a Washington, u nichž byly mnohdy uchovány i jejich podoby a hlasy. Na druhém pólu pak byl Zeus a Alenka a King Kong a Gulliver a Siegfried a Merlin, kteří absolutně nikdy nemohli v žádném reálném světě existovat. Ale co si

myslet o takovém Robinu Hoodovi anebo Tarzanovi či Kristovi nebo Sherlocku Holmesovi anebo Odysseovi a Frankensteinovi? I oni by bývali mohli - při jisté licenci - být považováni za osobnosti víceméně historické.

Sloní trůn se za tři tisíciletí změnil jen pramálo, avšak nikdy za celou tu dobu ještě nehostil návštěvníka tolik cizího: *Xenopolidon* pohlíželo na jih a srovnávalo půl kilometru široký sloup trčící z vrcholku hory s vrcholnými technickými díly, jaké spatřilo na jiných světech. Na rasu tak mladou to byl bezpochyby vynikající výkon. Třebaže se odjakživa zdálo, že se Věž musí každým okamžikem překotit a zřítit, stála tu již po patnáct století.

Ne ovšem ve své nynější podobě. Prvých sto kilometrů nyní tvořilo vertikální město - v některých prostorných podlažích stále ještě obývané - skrze něž kdysi šestnáct tratí vozilo často až milión cestujících denně. Ted' již byly v provozu pouze dvě; za pár hodin se už *Xenopolidon* i jeho doprovod vydají po onom rýhovaném obrovitém tělese vzhůru, zpět do Kruhového města, které obepínalo celou zeměkouli.

Xenopolidon vyklenulo oční čočky, aby si zajistilo teleskopické vidění, a zvolna zapátralo v zenitu. Ano, bylo tam - nepříliš zřetelné za dne, ale jasně viditelné v noci, kdy je dosud ozařoval sluneční svit proudící kolem zastíněné části Země. Svítivý tenký pás, jenž rozděloval oblohu ve dvě polokoule, byl světem sám o sobě, kde si půl miliardy lidí zvolilo život v beztížném stavu.

A tam nahoře, poblíž Kruhového města, byla zaparkována i hvězdná loď, jež přenášela Poselstvo a ostatní druhy z Ulu napříč mezihvězdnými propastmi. Právě v těchto chvílích byla připravována k odletu - bez spěchu, s předstihem celých let ji chystali na další šestisetletý skok v její pouti. Pro *Xenopolidon* byl tento čas bezvýznamný, neboť se nemělo rekonstituovat dříve než na konci oné cesty, zato však Je pak očekával nejsložitější okamžik celé jeho existence. Poprvé vůbec byla hvězdná sonda, *Xenostellar*, zničena anebo alespoň umlčena, brzy poté, kdy vstoupila do soustavy cizího slunce. Snad konečně navázala dotyk s tajuplnými Lovci úsvitu, kteří zanechali své stopy na tolika světech, tak nevysvětlitelně blízko samému Počátku. Kdyby bylo *Xenopolidon* schopno bázně či strachu, bylo by

je zakoušelo současně, když teď přemýšlelo o budoucnosti šest set let ještě vzdálené.

Zatím však bylo na zasněženém vrcholku Jakkagaly a hledělo na lidskou cestu ke hvězdám. Svolalo všechny děti k sobě (věděly naprosto přesně, kdy si Ono přeje, aby Je bezvýhradně poslechly) a ukázalo na horu na jihu...

„Víte přece velice dobře,“ pravilo s únavou, jež byla jen zčásti předstírána, „že Geoport 1 byl vybudován o dva tisíce let později než tenhle rozkotaný palác.“ Všechny děti vážně pokývaly na souhlas. „Tak proč tedy,“ ptalo se *Xenopolidon* a sledovalo onu svislou linii od zenitu až po vrcholek hory, „proč prosím vás říkáte tomuhle sloupu zrovna *Kálidásova věž*?“

PŘEKLADATELSKÁ POZNÁMKA

Xenostellar, Xenopolis, Xenopolid'ané a Xenopolidon si vyžadují překladatelské vysvětlení. Clarke pracuje se složeninami slov z rodného jazyka, Starglider, Starholm, Starholmer. Holm přitom sahá svým původem až do staré norštiny, znamená zaplavovaný písčitý ostrůvek v řece a zní čtenářům originálu jistě přinejmenším stejně archaicky a vzdáleně, jako nám české pojmenování těchto písčín: jespy. Clarke za toto slovo obřadně děkuje velšskému básníku Llewellynovi ap Cymru, a lze se jen domnívat, že jde o narážku na Aluna Llewellyna, autora knihy *The Strange Invaders* (*Vpád cizinců*). Ovšem rodina těchto Clarkových slovních novotvarů má i své vzájemné vztahy, je nutno tato jména skloňovat, odvozovat z nich, a čeština umí být vzdorovitá. Nabízející se Hvězdolety, Astroplavci, Hvězdoglizéry, Hvězdotroně (glider je větroň) by posouvaly text spíše ke grotesce. Je tedy především třeba omluvit se češtině - o níž Jan Neruda přesně formuloval poučku, že nezklamává mluvčího, to jen mluvčí zklamává ji - za to, že nakonec byl východiskem únik k řeckému základu xeno - to jest cizí. Je dále třeba se omluvit i A. C. Clarkovi za šok, který ho očekává, až v neznámé řeči překladu objeví internacionálně srozumitelná, leč zcela nepovědomá vlastní jména. A konečně zbývá doufat, že Xenostellar splní kromě mezihvězdného poslání svou funkci i jazykově.

VLADIMÍR SVOBODA